

Obsah

Úvod	9
1. Co jsou lidská práva?	17
1.1 Pojem a vymezení lidských práv	17
1.1.1 Lidská práva jako institucionalizovaná práva	18
1.1.2 Lidská práva jako justifikovaná morální práva	20
1.1.3 Charakteristické rysy lidských práv coby justifikovaných morálních práv	23
1.1.4 Mají lidská práva duální povahu? Poznámka k dualistickým koncepcím lidských práv	26
1.1.5 Jsou lidská práva politický koncept? Poznámka k politickým koncepcím lidských práv	30
1.2 Justifikace lidských práv	33
2. Co je utilitarismus?	39
2.1 Tři teze utilitarismu	39
2.2 Klasický utilitarismus	42
2.2.1 První utilitaristé	42
2.2.2 Jeremy Bentham (1747–1832)	43
2.2.3 John Stuart Mill (1806–1873)	46
2.2.4 Henry Sidgwick (1838–1900)	49
2.2.5 Čím se liší současní utilitaristé od klasických?	52
2.3 Varianty utilitarismu	52
2.3.1 Hédonistický a preferenční utilitarismus	53
2.3.2 Utilitarismus činů a pravidel	57
2.4 Konsekvencialismus, který není utilitarismem	62
2.5 Proč být utilitaristou?	63
2.5.1 Výhoda první: minimalistické předpoklady	63
2.5.2 Výhoda druhá: široká aplikovatelnost a dobrá schopnost řešit morální konflikty	64
2.5.3 Výhoda třetí: morální relevance všech lidských bytostí a zvířat	65
3. Námitky vůči utilitarismu a jejich řešení	67
3.1 Problém správnosti teorií normativní etiky	67

3.2	Pragmatický utilitarismus jako teorie ultimátního ospravedlnění	71
3.3	Vztah utilitarismu a námitek vůči welfarismu	75
3.4	Problém oddělenosti osob a námitka integrity	78
3.5	Respektuje utilitarismus osoby a hodnotu lidského života?	80
3.6	Je utilitarismus nespravedlivý?	82
3.7	Žádá po nás utilitarismus příliš mnoho?	87
3.8	Postrádá utilitarismus sociální vyrovnávající účinky?	88
3.9	Není utilitarismus proti svobodě?	89
3.10	Je vůbec možné spočítat užitek?	90
4.	Utilitarismus a koncept práv	95
4.1	Přirození nepřátelé? Utilitarismus Jeremy Benthama a (lidská) práva	96
4.1.1	Přirozená práva neexistují	97
4.1.2	Benthamova kritika Deklarace práv člověka a občana	100
4.2	Přirození přátelé? Utilitarismus Johna Stuarta Milla a (lidská) práva	102
4.3	Utilitarismus, justifikovaná morální práva a otázka jejich vztahu k empirické realitě	105
4.4	Utilitarismus a otázka instrumentálního a non-instrumentálního přístupu k právům	106
4.5	Dílčí shrnutí: utilitaristické pojetí práv	110
5.	Utilitaristická justifikace lidských práv	111
5.1	Jak utilitarismus ospravedlňuje lidská práva?	111
5.1.1	Talbottova konsekvenencialistická justifikace lidských práv	112
5.2	Kritika utilitaristické justifikace lidských práv	114
5.3	Výhody utilitaristické justifikace lidských práv	118
5.3.1	Výhoda první: schopnost uchopit komplexní povahu lidských práv	118
5.3.2	Výhoda druhá: ospravedlnění práv všech lidských bytostí	121
5.3.3	Výhoda třetí: imunita vůči námitce kulturního relativismu	122

5.4	Dílčí shrnutí: utilitaristické ospravedlnění lidských práv	124
6.	Teorie základních potřeb a schopností jako justifikační báze lidských práv	127
6.1	Pojem potřeby	129
6.1.1	Potřeby jako společností uznané touhy?	132
6.2	Základní potřeby coby zdůvodnění lidských práv	134
6.2.1	Přístup Davida Millera	134
6.2.2	Přístup Massima Renza	138
6.2.3	Vztah teorií potřeb k jiným justifikačním přístupům	140
6.3	Základní potřeby a jejich vztah ke konceptu práv	142
6.3.1	Problém neurčitosti	142
6.3.2	Základní potřeby a is-ought problém	144
6.4	Přesvědčivost základních potřeb	150
6.5	Teorie schopností a lidská práva: východisko z problémů základních potřeb?	153
6.6	Dílčí shrnutí: limity teorií základních potřeb a schopností a jejich možný vztah k utilitarismu	157
7.	Normativní aktérství jako justifikační báze lidských práv	161
7.1	Teorie Alana Gewirtha	161
7.1.1	Východiska a povaha Gewirthovy justifikace lidských práv	161
7.1.2	Kritika Gewirthovy justifikace lidských práv	167
7.2	Teorie Jamese Griffina	176
7.2.1	Východiska a povaha Griffinovy justifikace lidských práv	176
7.2.2	Kritika Griffinovy justifikace lidských práv	179
7.3	Normativní aktérství a konsekvenencialismus	182
8.	Současné justifikace lidských práv inspirované diskurzivní teorií	185
8.1	Alexyho první snahy justifikovat lidská práva s pomocí diskurzivní teorie	186
8.2	Alexyho explikativně-existenciální justifikace lidských práv	188

8.2.1	Is-ought problém v explikativně-existenciální justifikaci	189
8.2.2	Rozbor existenciálního argumentu	194
8.2.3	Práva osob, nebo práva lidských bytostí?	197
8.3	Rainer Forst a právo na justifikaci jako východisko pro ospravedlnění lidských práv	201
8.4	Seyla Benhabib a právo mít práva jako východisko pro ospravedlnění lidských práv	203
8.5	Dílčí shrnutí: diskurzivní teorie a utilitarismus	205
9.	Lidská práva jako politický projekt	209
9.1	Rortyho přístup k lidským právům: od odmítnutí metafyziky k citové výchově	210
9.2	Kritika Rortyho přístupu k lidským právům	214
9.3	Jak rozumět Rortymu? Otázka relevance jeho místa ve filozofické tradici	217
9.4	Utilitarismus a politické projekty	220
Závěr		221
Summary		227
Seznam použité literatury		229